

Lund och dess ärkebiskopar av Dick Harrison

Text © Dick Harrison

DOI: <https://doi.org/10.37852/oblu.353.c823>

Ingår i antologin:

Mellan evighet och vardag: Lunds domkyrkas martyrologium Liber daticus vetustior (den äldre gåvoboken): studier och faksimilutgåva

Redaktör: Eva Nilsson Nylander

eISBN: 978-91-985432-7-8

ISBN: 978-91-7874-181-6

Skrifter utgivna av Universitetsbiblioteket i Lund. Ny följd. 10

ISSN: 0348-4572

Utgivare: Universitetsbiblioteket, Lunds universitet



Denna text är licensierad under CC-BY, Erkännande. (Se fullständiga villkor: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>) Enligt licensen får verket spridas och bearbetas utan att tillstånd behövs, men verkets upphovsperson måste anges.

Verket är publicerat med öppen tillgång i elektronisk form 2026, ursprungligt publiceringsår 2014.

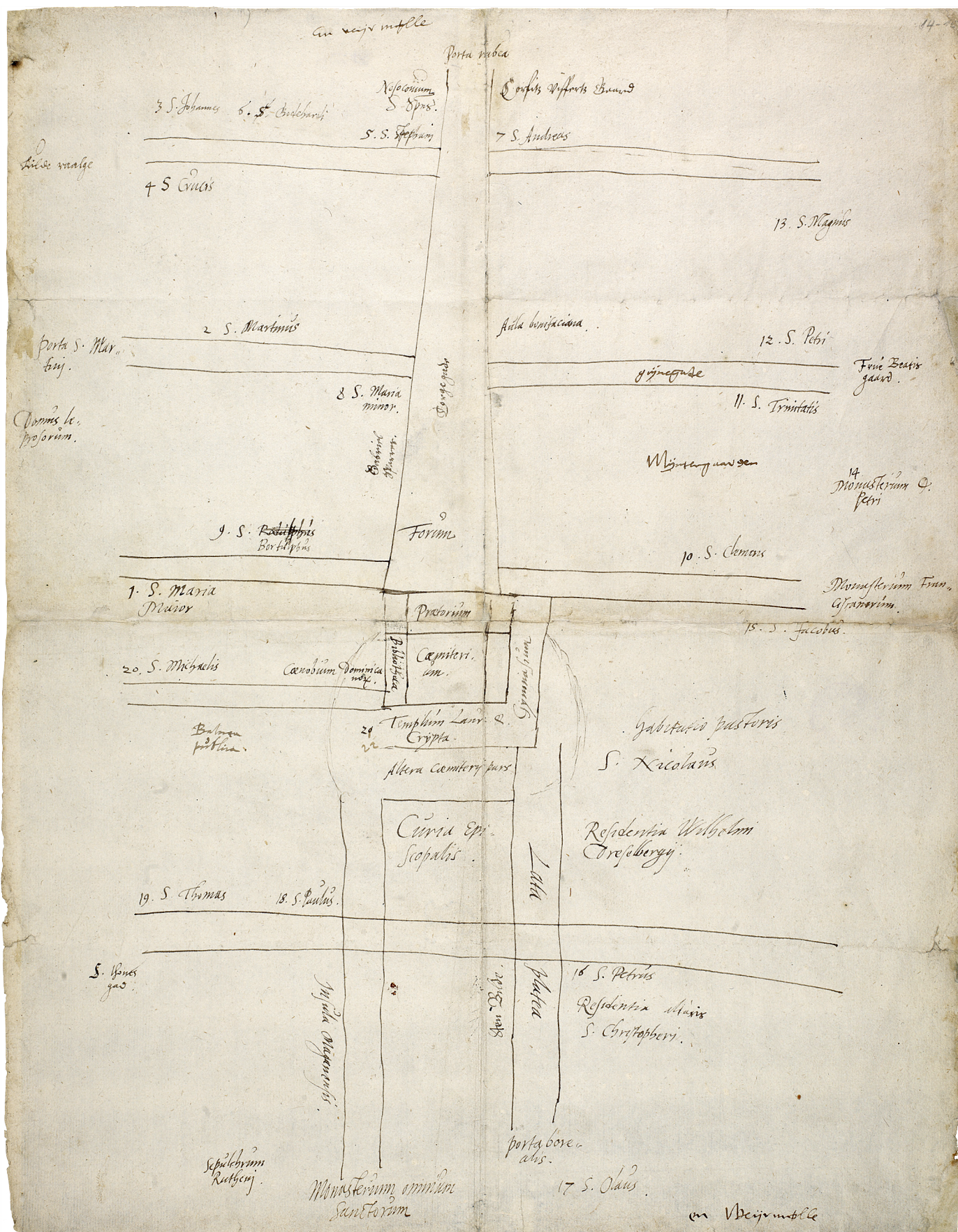
Dick Harrison

Lund och dess ärkebiskopar

1100-TALETS OCH 1200-TALETS Lund var, med våra ögon sett, en mycket liten stad. Invånarantalet uppgick troligen till mellan 3 000 och 4 000 människor. Men det nutidspräglade filter vi bär framför våra ögon är bedrägligt. För 1100-talets människor var en ort med mellan 3 000 och 4 000 invånare en veritabel metropol, ett demografiskt, kulturellt, politiskt och kyrkligt maktcentrum i Östersjövärlden. Ingen skandinavisk ort kunde vid denna tid tävla med Lund i storlek, anseende och betydelse.

Orsaken är att söka i kungamaktens och kyrkans utveckling. Lunds blomstring var en följd av det danska rikets och den organiserade danska kristendomens framgångssaga. Ingenting tyder på att Lund hade vuxit fram spontant, som en logisk mötesplats för bönder, kringresande handelsmän och lokala herremän. Allt arkeologer och historiker har lärt oss om 900-talets och 1000-talets Lund tyder på att staden växte fram på order uppifrån, som ett markant kungligt initiativ med en på förhand fastställd stadsplan, ungefär som Sigtuna vid samma tid växte fram vid Mälaren. Här byggdes kyrkor och gårdar. Hit kom präster och kungliga följesmän, och de bosatte sig permanent i en stad vars grundläggande gatubild ännu kan rekonstrueras.

Lund var avlångt, eller snarare diamantformat, med Stora Södergatan som topografisk mittlinje. Den som betraktar en nutida stadskarta över Lund kan lätt urskilja den medeltida kärnan innanför Södra Esplanaden, Östra Vallgatan och järnvägsområdet. Liksom idag låg stadens centrala punkt vid den romanska domkyrka som restes under 1100-talets första hälft. Längs Stora Södergatan låg gårdar och små gränder, som ledde till ytterligare hus och gårdar i västlig och östlig riktning. Mer än något annat dominerades det medeltida Lund av det stora antalet kyrkliga institutioner: inalles en domkyrka, nitton sockenkyrkor, sex kloster och två sjukvårdsinrättningar, vartill kom altarstiftelser för själamässor och kanik- och prästboställen. Från att ha kännetecknats av träkyrkor på det sena 900-talet och på 1000-talet kom Lund på 1100-talet att bli en stad av idel stenkyrkor,



påminnande om de som fortfarande pryder den omgivande sydsåkanska slättbygdens gamla sockencentra. I synnerhet under slutet av 1000-talet och första hälften av 1100-talet lär hantverkarna vid de många kyrkobyggena ha satt en stark prägel på staden.

Inget bygge var mer imponerande än domkyrkobygget, ett prestigeprojekt som länge saknade motstycke på våra breddgrader. I och med att Lund åren 1103–1104 upphöjdes till ärkebiskopssäte för hela Norden uppkom ett behov av en katedral som motsvarade ortens andliga pretentioner. Det var inte svårt att finna för ändamålet lämpliga modeller och arkitektoniska förebilder. Kungen och ärkebiskopen vände sig självfallet till den stora grannen i söder, Tysk-romerska riket, och rekryterade tyska och norditalienska hantverkare vid byggarbetsplatserna i Rhenlandet, på orter som Speyer och Mainz. Härifrån kom med all säkerhet Donatus, den byggmästare och arkitekt som var ansvarig för de första faserna av domkyrkans konstruktion.

Det land och det maktsamhälle i vilket domkyrkan byggdes var småskaligt. Det var en värld av stormän, rika änkor och inflytelserika prelater, där alla i princip kände alla. Med undantag för kyrkan saknades fast etablerade institutioner; här fanns inga riksdagar, regeringar, kommuner, länsstyrelser eller fackförbund. Individen hade en social betydelse som vida överstiger den en enskild person har idag. Om vi väljer att fokusera på en enskild dansk ort som Lund blir det därför uppenbart att de kyrkliga herrar som var satta att leda staden måste ägnas betydande uppmärksamhet. Historien om Lund under äldre medeltid var i stor utsträckning dess ärkebiskopars.

Asser och Eskil

Den individ som bar det största ansvaret för ärkebiskopstadens utveckling var det höga ämbetets förste innehavare, Asser (namnet stavas även Asker och Ascer), som vigdes till biskop i Lund 1089, befordrades till ärkebiskop 1104 och behöll ämbetet ända till sin död 1137. I kraft av släkt- och vänskapsband var han nära knuten till den danska monarkin under kungarna Erik Ejegod (1095–1103) och Nils (1104–1134) och spelade själv en central roll i rikets styrelse, både politiskt och kyrkligt. Asser var son till stormannen Sven Trugotsen, vars syster Bodil var gift med Erik Ejegod, vilket säger mycket om de nära banden mellan kungahuset och staden Lund.

Det var Asser som, med hjälp av de avsevärda egendomar som ärkesätet erhållit av kungamakten, ombesörjde att domkyrkobygget förlöpte som planerat. Den 30 juni år 1123 kunde han triumferande inviga kryptans högaltare genom det högtidliga nedläggandet av heliga relikier. På 1130-talet, då Danmark sönderslets av inbördesfejder och ärkebiskopsdömet Hamburg-Bremen hotade att återta överhögheten över Nordens kyrkor, framträdde Asser som en stridbar aktör på den politiska scenen. Visserligen sökte påven, efter kejserliga tyska påtryckningar, formellt avskaffa Lunds ärkebiskopsdöme år 1133, men i det långa loppet segrade

Bild 1 (motstående sida). Denna karta är den äldsta kända över Lund. Den är ritad med norr neråt och är osignerad men brukar tillskrivas Anders Sörensen Vedel (1542–1616), dansk historiker och präst. Det Kongelige Bibliotek i Köpenhamn, Anders Sörensen Vendels samlingar; GKS 2336 4°.

Asser och hans efterträdare över konkurrenterna i söder. Asser allierade sig med tronpretendenten Erik Emune, som efter slaget vid Foteviken 1134 blev dansk kung (1134–1137) och lojalt stödde Lundakyrkan i kampen mot dess fiender. Under Assers tid som ärkebiskop formades en rik kyrkovärld i Lund, baserad på inkomstbringande jordegendomar. Både Erik Ejegod och Erik Emune donerade mark till ärkesätet, och efter slaget vid Foteviken befriades ärkebiskopens egendomar från kungliga rättighetskrav. Detta gjorde det inte bara möjligt att bygga vidare på domkyrkan utan också att knyta prelater och kaniker till stiftet, vilket successivt resulterade i framväxten av ett stabilt domkapitel.

Eftersom Asser var en i allra högsta grad stridbar kyrkofurste har mycket skiftande omdömen om hans karaktär fästs på pränt. Belackarna fann honom slug och opålitlig, en man som vände kappan efter vinden, medan andra noterade hans gudfruktighet, godhet och rättframma läggning. Ärkebiskop Assers stora och bestående gärning för Lund och dess domkyrka är under alla omständigheter omöjlig att betvivla.

Den man som efterträdde Asser som dansk ärkebiskop var hans egen brorson, biskop Eskil i Roskilde. Det är okänt i vilken relation de båda männen stod till varandra, särskilt under 1130-talets strider. Kyrkofolket i Roskilde, och därmed även Eskil, var föga förtjusta över grannstiftet Lunds framgångar, en bitterhet som går igen i Danmarks första egentliga historieverk, Roskildekrönikan, vars skildring av historien täcker tiden från 826 till 1138. Den bild av Asser som förmedlas i krönikan är inte vacker. Förmodligen skrevs verket på initiativ av biskop Eskil och hans prelater, men sedan Eskil efterträtt Asser kom han själv att personifiera Lund och dess ärkebiskopsdöme inför omvärlden, och hans insatser var inte mindre imponerande än företrädarens. Han övertog farbroderns domkyrkoprojekt och kunde år 1145 inviga högaltaret, som tillägnades Jungfru Maria och Sankt Laurentius (Sankt Lars).¹

Liksom Asser kunde Eskil vila sig mot ett omfattande nätverk av förmögna släktingar och vänner i hela det danska riket. I lika hög grad som han var andlig kyrkoman var Eskil en mäktig storman som inte var främmande för politiska och militära manövrar. Han lät resa befästa anläggningar, som det själländska Søborg, och omgav sig inte sällan med väpnade styrkor. Han drog sig inte för att sätta sig upp mot danska kungar och dras in i decennielånga konflikter. Samtidigt vurmade han för de nya andliga strömningar som drog genom Europa, och han var en varm beundrare av (och personlig vän till) Bernhard av Clairvaux, som han besökte under en utlandsresa år 1153. Det var troligen Eskil som tog initiativ till att cisterciensklöster grundades i Esrup på Själland och i Herrevad i Skåne, och han var säkerligen inblandad i grundandet av de skånska premonstratensklostren i Tumatorp, Lund, Vä och Öved.

Ärkebiskop Eskils internationella betydelse och hans allians med påvedömet, särskilt Alexander III (1159–1181), gjorde att han ofta befann sig på

¹ För Roskildekrönikan, se latinsk edition i M. Cl. Gertz, red., *Scriptores minores historiae Danicae medii aevi*, 1, Köpenhamn 1917–1918. Dansk översättning: *Roskildekröniken*, övers. M. Gelting, Wormianum, Köpenhamn 2002.

resa. Han vistades i Rom åren 1156–1157 och utnämndes till påvlig legat på livstid. På 1160-talet råkade in i en häftig tvist med kung Valdemar I (1157–1182) av Danmark, som motsatte sig Eskils maktposition i det egna landet och dessutom stödde motpåven Viktor IV (1159–1164) gentemot Alexander III. Viktor hade lanserats som påve av den tysk-romerske kejsaren Fredrik I Barbarossa (1152–1190). Kung Valdemar hade starka politiska skäl till att hålla sig väl med både kejsaren och hans kyrka, medan Eskil förblev lojal mot Alexander III. Som en följd av tvisten måste Eskil gå i landsflykt. Under åren 1161–1167 levde han utomlands, framför allt i Frankrike. Det var för övrigt mitt under denna period, vid en ceremoni i Sens år 1164, som han vigde Sveriges förste ärkebiskop Stefan till dennes ämbete. Sedan Eskil återkommit till Danmark stödde han aktivt Valdemar i dennes krigståg mot de slaviska vänderna i nuvarande nordöstra Tyskland. Han abdikerade från sin ärkebiskopsstol år 1177 och gick i kloster i Clairvaux, där han avled omkring 1181.

För en nutidsmänniska ger Eskil ett märkligt intryck: en from kyrkoman med cisterciensiska ideal, en förkämpe för de påvliga idéerna om kyrkans frihet, *libertas ecclesiae*, som bekämpade både icke-kristna grannfolk och, tidvis, sin egen kung. Men sett ur 1100-talets perspektiv är Eskil inte unik. Han var en i raden av dådkraftiga kyrkliga ledare som höll hårt på andliga principer och som en följd därav råkade i konflikt med de världsliga myndigheterna. Han var samtida med ärkebiskop Thomas Becket i Canterbury, som år 1170 mördades i sin egen domkyrka till följd av fejden med den engelska kungamakten. I den cisterciensiska fromhetsvision som personifierades av Bernhard av Clairvaux, och som Eskil till fullo slöt upp bakom, ingick även synnerligen militanta element. Bernhard svärmade för korstågen, de heliga kristna krigen mot Guds och kyrkans fiender, varför det var helt följdriktigt att hans beundrare Eskil gjorde vad han kunde för att stödja danska kristna krigsprojekt mot de icke-kristna grannfolken i Östersjöområdet.²

Absalon och Anders Sunesen

Näste ärkebiskop i Lund hette Absalon. Han föddes omkring 1128 i själländska Fjenneslev som son till Asser Rig, en av Danmarks mäktigaste män. Absalon uppfostrades tillsammans med brodern Esbern Snare och den blivande kung Valdemar I. Som ung sändes han till Paris för att studera och deltog efter återkomsten till hemlandet på Valdemars sida i 1150-talets danska kungafejder. Efter Valdemars seger i slaget på Grate hed 1157 blev Absalon biskop i Roskilde. År 1178 efterträdde han Eskil i Lund, men han behöll även Roskilde biskopsstol till 1191.

Medan de båda företrädarna hade hållit hårt på sin egen auktoritet och gärna tagit politisk ställning mot de regerande kungarna var relationen mellan Absalon och Danmarks monarker hela tiden utomordentligt god. Absalon, brodern Esbern och deras sociala nätverk utgjorde en av de

² För en analys av de släkt- och vänkrets-baserade nätverk som präglade den politiska kulturen i 1100-talets Danmark, se Hermanson 2000.

huvudpelare som bar upp Valdemar I:s kungadöme, vilket på 1160- och 1170-talen kraftigt expanderade längs Östersjöns sydkust. Ärkebiskopen i Lund var en av ledarna – enligt hans hävdatecknare, historieskrivaren Saxo Grammaticus, rentav hela korstågsprojektets drivande kraft – för utbredningen av kristendomen och det danska överhöghetsväldet i Nordeuropa. En betydande del av Saxos väldiga verk *Gesta Danorum* (ca 1200) skildrar hur Absalon personligen leder de danska flottstyrkorna och härarna till triumfer genom djärva manövrar och plundringsexpeditioner på andra sidan Östersjön.³

Trots de politiska skillnaderna, som följde av tillhörigheten till olika släkt- och vänskapsnätverk, fanns det stora övergripande likheter mellan Eskil och Absalon. Båda ärkebiskoparna var generösa och gav omfattande donationer till kyrkan. De främjade båda cisterciensernas expansion i Danmark. Absalon var särskilt frikostig mot Sorø kloster på Själland, där han också fick sin grav efter dödsfallet den 21 mars 1201. Eskil och Absalon slöt båda upp bakom den samtida korstågsideologin, något som även i hög grad gällde för Absalons släkting och efterträdare Anders Sunesen, och de lät båda uppföra borgar för försvarssyfte. En av Absalons borgar låg till grund för framväxten av Köpenhamn, varför han ofta framställs som grundläggare av Danmarks huvudstad. Liksom Eskil gjorde Absalon sitt bästa för att gynna de egna släktingarna, särskilt Sunessönerna (av vilka efterträdaren Anders var en), i syfte att bredda den personliga maktbasen. I kampen för kyrkans rättigheter gentemot omvärlden var Absalon väl så nitisk som sina föregångare, men i hans fall uppstod motsättningarna inte gentemot kungamakten utan gentemot allmogen. Till följd av ärkebiskopens krav på tiondepålagor gjorde de skånska bönderna uppror, vilka brutalt nedkämpades av Absalons styrkor på 1180-talet.

För eftervärlden har Absalon varit om möjligt ännu mer kontroversiell än Asser och Eskil. Å ena sidan har han hyllats både i skrifter och genom statyresande, inte sällan på gränsen till det panegyrika. Han har gått till historien som dansk riksbyggare, som den starke mannen bakom den valdemariska storhetstiden. Å andra sidan har han blivit föremål för hätska anklagelser för förtryck och massakrer i Skåne och i vundernas land, något som på 1900-talet har förmörkat det historiska minnet av kyrkofursten.⁴

Den fjärde av de stora ärkebiskoparna i Lund var den ovannämnde Anders Sunesen. År 1202 tog han över ärkesätet efter Absalons död och behöll det till 1224, då han drog sig tillbaka till följd av sjukdom och hög ålder. Jämfört med Asser, Eskil och Absalon framstår Anders som den lärdaste i kretsen. Han författade en stor teologisk dikt, *Hexaëmeron*, som omfattar 8040 strofer, och skrev hymner till Jungfru Marias ära samt en skrift om de sju sakramentens betydelse (som dessvärre inte är bevarad). Dessutom var han en föregångsman inom skandinavisk lagstiftning och utarbetade en latinsk bearbetning av Skånelagen, *Liber legis Scaniae*. Bortsett från detta var Anders Sunesen en minst lika energisk och utåtriktad makt-

³ Saxo Grammaticus.

⁴ Ett typiskt exempel är Ohlmarks 1978. För en sammanfattande analys av Absalons gärning, se Josefson 2005. Se även *Absalon, fedrelandets fader*.

människa som sina tre föregångare. Kontinuiteten med Absalons tid som ärkebiskop är slående, i synnerhet med avseende på det goda samarbetet mellan ärkebiskop och kungamakt.

Påven Innocentius III utnämnde Anders Sunesen till påvlig legat år 1204, en utnämning som senare bekräftades och kompletterades med ytterligare privilegier. Anders fick rätt att installera och inviga biskopar i områden som erövrats från icke-kristna folk i Nordeuropa, i praktiken i Baltikum, och övriga danska och svenska biskopar uppmanades officiellt att stödja Anders i detta fromma värv. Påvarna stärkte dessutom Anders ställning gentemot andra kyrkliga ämbetsinnehavare. År 1217 fick Anders rätt att även i Sverige fälla domar i andliga frågor, meddela avlösning i bannlysningssärenden och ta hand om frågor om löften om pilgrimsfärder och korståg, över huvudet på den svenske ärkebiskopen.⁵

Ärkebiskop Anders deltog personligen i kristnandet av Baltikum. Under flera månader åren 1206–1207 uppehöll han sig i Riga och föreläste för de präster som vistades i den tyska korsfararbasen. År 1215 deltog han i Fjärde Laterankonciliet i Rom, ett av medeltidens viktigaste kyrkomöten, och 1219 var han på plats i Valdemar II:s här, som besegrade esterna i slaget vid Lyndanise och lade norra Estland under den danska kronan.⁶

En andlig och manlig metropol

Asser, Eskil, Absalon och Anders var samtliga betydande personligheter, starka ledare som dominerade Lunds kyrkliga liv under stadens storhetstid. Under de fyra första ärkebiskoparna restes domkyrkan och staden utvecklades till Skandinaviens största. Det var ärkebiskoparnas ort, en metropol för andliga ledare som i lika hög grad var präster som statsmän med en storpolitisk agenda. I synnerhet Eskil och Anders stod med ena benet i Skåne och med andra benet i den katolska kyrkans absoluta centrum. Genom sina ärkebiskopar fick Lund en betydelse som vida överskred den regionala och nationella nivån i Skåne och Danmark. Än idag kan den som besöker Lunds domkyrka, i synnerhet dess relativt välbevarade östra delar, beskåda skulpturer och reliefer som minner om de första ärkebiskoparnas era. I de romanska kapitälerna, griparna, lejonerna, drakarna, seraferna och keruberna fortlever ännu minnen från den äldre medeltidens Lund.

Till saken hör att domkyrkan inte var det enda stora byggnadsprojektet i staden. Väster om katedralen (ungefär där Klostergränd numera börjar) stod en kungsgård, uppförd i slutet av 1000-talet. Medan domkyrkan byggdes anlades dessutom ett stort torg söder om byggarbetsplatsen, vilket idag är känt som Stortorget. Av dräneringsskäl lades en ris- och pinnbädd underst. Ovanpå den placerades stora stenar som utfyllande bärlager, med jord som utjämnande skikt på och mellan stenarna, och allra överst lades en broläggning av trä. Allt som allt tycks Stortorget på 1100-talet ha täckt omkring 6000 kvadratmeter från domkyrkoområdet i norr till Västra

⁵ Harrison 2005, s. 319–320.

⁶ För en översiktlig studie av nordbornas deltagande i korstågen, se Harrison 2005. Se även Christiansen 1997.

Mårtensgatan i söder. Avsikten var sannolikt att torget, som helgades genom särskild torgfrid, skulle vara scen för kungliga och kyrkliga processioner, tingssammankomster och gästabad. Redan i myntinskrifter från Assers tid som ärkebiskop finner vi orden PAX POR (av *pax portus*, ”handelsplatsens fred”). Lund blev även en befäst stad, något som nödvändiggjordes av ärkebiskopens storpolitiska roll och ställningstagande i fejder mellan danska tronpretendenter. Vi vet att en stadsvall allra senast omgärdade Lund under första hälften av 1130-talet, när Asser valde att stödja Erik Emune i kampen mot kung Nils.

1100-talets Lund var med andra ord en mycket kyrklig stad. Det var ingen handels- och hantverksstad. Vi har inga belägg för borgare, borgmästare, rådmän, byfogdar och åldermän. De trappstegsgavlade husen och hantverksskvarteren växte fram senare, framför allt fram på 1200-talet och 1300-talet. Något som även bör inskräpas är att Lund var en mycket maskulin ort. Här fanns gott om byggnadsarbetare, präster, munkar och, åtminstone under vissa perioder, soldater. (Dessvärre har vi inga källor som kan upplysa oss om huruvida detta även ledde till ett uppsving för den lokala prostitutionen.)⁷

Sett till Danmark som helhet var Lund en anomali: ovanligt mäktigt, ovanligt manligt, ovanligt kyrkligt, ovanligt lärt. För vårt vidkommande är det särskilt viktigt att poängtera att denna anomali även erhöll en tidsmässig dimension. Genom de behov som uppstod i Lund har staden kommit att kasta en historisk skugga över hela Nordeuropa, en skugga som har influerat och delvis determinerat historieskrivares och historikers verksamhet in i nutiden. De skriftliga källor som har bevarats från medeltiden till våra dagar stammar i hög grad från den här typen av miljöer. Den andliga, politiska och maskulina kulturen i medeltidens Lund har gjort permanenta avtryck i Nordens historia genom de texter som producerades och bevarades i ärkebiskoparnas stad. Den juridiska verksamhet som ägde rum under Anders Sunesens tid fick en svårigen överskattad betydelse även för de svenska landskapslagarnas utformning. Den bild av det förflutna som målades upp av Saxo Grammaticus har färgat åtskilliga generationers uppfattning av Danmarks historia och är en guldgruva till information om såväl folkliga föreställningar som politiskt agerande.

Det är i detta perspektiv vi bör närma oss de skriftliga källor som producerades av och för kyrkan – kalendarierna, breviarierna, missalen, annalerna, diarierna, nekrologierna, martyrologierna och gåvoböckerna. Förvisso kännetecknades den medeltida minneskulturen, traderandet av historia, först och främst av muntlighet, men i en metropol som Lund, med de speciella behov som frambesvors av ärkebiskoparnas och deras kanikers verksamhet, räckte inte detta. Historien måste fästas på pränt, efter mönster från hur det förflutnas minnesvärda händelser, såsom dödsfall och donationer, ihärdigt repeterades dokumentariskt i påvarnas, kungarnas och kejsarnas länder.

⁷ För information om det medeltida Lund, se *Kulturens årsbok* 1990 (”Lund 1000 års krönikan”) och 1998 (”Metropolis Daniae. Ett stycke Europa”), Lund 1990 och 1998.

Skrivandet, det dagliga umgänget med texten, blev därmed en integrerad del av allt det ovanliga som kännetecknade Lund. Den naturliga relationen till, och nyttjandet av, böcker utgjorde ett av de vitala element som förlänade metropolen dess särprägel både i förhållande till landsbygden och till de många smärre danska städer som växte fram under medeltiden.

Bibliografi

- Absalon, fædrelandets fader*, red. Frank Birkebæk, Tom Christensen, Inge Skovgaard-Petersen, Roskilde 1996.
- Christiansen, Eric, *The Northern Crusades*, 2nd ed., Penguin Books, London 1997.
- Harrison, Dick, *Gud vill det! Nordiska korsfarare under medeltiden*, Stockholm 2005.
- Hermanson, Lars, *Släkt, vänner och makt. En studie av elitens politiska kultur i 1100-talets Danmark*, Göteborg 2000.
- Josefson, Kristina, *Sökandet efter en tidsanda. I spåren efter Absalon* (Lund Studies in Medieval Archaeology 38), Lund och Stockholm 2005.
- Lund 1000 års krönika*, [Kulturen i Lund], red. Claes Wahlöö, Lund 1990.
- Metropolis Daniae: ett stycke Europa*, red. Claes Wahlöö, Kulturen, Lund 1998.
- Ohlmarks, Åke, *Absalon – Skånes djävul*, Stockholm 1979.
- Roskildekroniken*, översat og kommenteret af Michael H. Gelting, Højbjerg 2002.
- Saxo Grammaticus, *Gesta Danorum: Danmarkshistorien*, udg. Karsten Friis-Jensen, overs. Peter Zeeberg, 2 bd., København 2005.
- Scriptores minores historiae Danicae: Medii aevi*, København, red. M. Cl. Gertz, 1917–1922 (Roskildekronikan, vol 1).